



حضور رسمی «روحانی» در فضای رقابت‌ها، تنور انتخابات را گرم می‌کند؟

سرمای انتخابات بهاری

میزان احتمال پیروزی این طیف در انتخابات می‌کاهد، بلکه بر رخوت و سردی فضای پیش از انتخابات نیز می‌افزاید. تا بهار و انتخابات ریاست‌جمهوری فرصتی باقی نمانده؛ اما اصولگرایان هنوز در گیرودار انتخاب گزینه نهایی خود هستند و طیف‌های مختلف اصولگرایی در عین اتفاق نظر بر سر برخی مواضع، کماکان در باب رئیس‌جمهور دوازدهم قادر به اقناع یکدیگر نیستند. تلاش‌های چهره‌های شاخص جریان اصولگرایی برای ایجاد وحدت رویه و اتفاق نظر میان این طیف‌ها نیز تاکنون به بار ننشسته است. حوادث و پیشامدهای ناگهانی نیز گویی امسال سر سازگاری با سیاستون دارند و رخدادهایی اعم از آتش‌سوزی پلاسکو، فیش‌های نجومی و... نیز بر تردیدها افزوده و حمایت از برخی نامزدهای بالقوه را برای جریان‌های سیاسی به ریسک بدل کرده است. هنوز اجماعی بر سر اسامی واحد شکل نگرفته است و احتمال‌هایی نظیر محمدباقر قالیباف، سعید جلیلی، حدادعادل و محسن رضایی مطرح هستند. در همین راستا جبهه پایداری هم مصر است که کاندیدایی مستقل معرفی کند، امری که با رویه وحدت اصولگرایان چندان سازگاری ندارد. پایداری به‌واسطه ورود دیرنگام به صحنه انتخابات درمدم است موجودیت خود را حفظ کند و در گام بعدی تأثیرگذاری خود را گسترش دهد؛ اما در تحلیل نهایی باز هم مشخص نیست این جبهه به صورت مستقل کاندیدایی را معرفی می‌کند یا اینکه به ائتلاف اصولگرایان احتراز خواهد گذاشت. در همین راستا حمید بقایی با انتشار یادداشتی در کانال شخصی خود برای انتخابات ریاست‌جمهوری اعلام کاندیداتوری کرد و معادلات اصولگرایان را تا حدودی بر هم زد.

چرا فضا انتخاباتی نیست؟

چرا فضا انتخاباتی نیست؟ برخی کارشناسان دلیل این امر را احتمال بالای پیروزی حسن روحانی در انتخابات پیش‌رو و نبود چهره‌ای رقیب و مؤثر در برابر او می‌دانند که درواقع انکیزه بخشی از جریان اصولگرا برای اقدامات انتخاباتی را از میان برده است؛ همین مسئله احتمالا در سردی فضای انتخاباتی نیز بی‌تأثیر نبوده است. توجه به مصاحبه‌ها و گفته‌های چهره‌های سیاسی اصولگرا در این ارتباط نیز این فرض را بیش از پیش قوت می‌بخشد. چنان که علی کیهانیان، دبیرکل جمعیت حامیان انقلاب اسلامی، گفته است: «سعید جلیلی، محمدباقر قالیباف، مهرداد بذریاش، پرویز فتاح و ...



هفته اول اسفند شاهد برگزاری گردهمایی حزب اتحاد ملت ایران در اردوگاه اصلاح‌طلبان بودیم و زمزمه اعلام آمادگی حسن روحانی برای حضور در انتخابات، باعث شد علی شکوری‌راد، دبیر کل این حزب، در نطق خود بر لزوم حمایت از رئیس‌جمهور تأکید کند. اگر بنا بر منطق و خرد مرسوم او را نامزد اصلاح‌طلبان و نیروهای میانه‌رو در نظر بگیریم، تکلیف کنش انتخاباتی اصلاح‌طلبان تاحدودی مشخص خواهد شد



محسن رضایی شائسی برای پیروزی در انتخابات ریاست‌جمهوری آتی ندارند و رقیب اصلی روحانی فردی از نزدیکان احمدی‌نژاد است». برخی تحلیلگران بر این باورند اصولگرایان که شانس خود برای پیروزی در انتخابات را اندک می‌دانند، با معرفی نامزدهای متعدد، دستکم به دنبال کاهش آرای روحانی در هم‌سنجی با انتخابات پیشین هستند.

مرتضی مبلغ معاون سیاسی وزارت کشور در دولت اصلاحات در نشست هم‌اندیشی اصلاح‌طلبان اصفهان گفت: «با تمام تلاشی که جناح رقیب در جهت تخریب دولت انجام می‌دهد اما رقیب جدی برای رقابت با حسن روحانی در انتخابات پیش‌رو ندارد. راهبرد اصلی آنها مایوس‌کردن مردم است تا مشارکت مردم در انتخابات کاهش پیدا کند و در این صورت شانس پیروزی داشته باشند». از سوی دیگر توجه به این نکته ضروری است که حزب کارگزاران سازندگی که حامی اصلی دولت محسوب می‌شود، از معرفی نامزد پوششی برای روحانی در انتخابات ۱۳۹۶ دفاع کرده است؛ غلامحسین کرباسچی در همین زمینه می‌گوید: «در فرایند انتخابات هـر اتفاقی، قابل پیش‌بینی است و نمی‌توان در میان راه از آن بازگشت یا عقب کشید. این مسئله‌ای است که در گذشته هم وجود داشته؛ همان سال ۷۶ با وجود آنکه رقابت و تضاد میان آقایان ناطق‌نوری و خاتمی چندان شدید نبود، گزینه‌هایی مانند آقای ری‌شهری و مرحوم حبیبی نیز مطرح بودند. اینکه در کنار کاندیدای اصلی، گزینه‌های جایگزین احتمالی مطرح می‌شوند» و در ادامه نیز یادآور می‌شود: «نکته دیگری که ضرورت معرفی کاندیدای پوششی را نشان می‌دهد، این است که آقای روحانی در فرایند تبلیغات انتخاباتی و مناظره‌های احتمالی چقدر می‌تواند همه‌سوار را مطرح کند یا اگر در جناح رقیب چند کاندیدای حراف و پرگو وجود داشته باشد و ایشان به‌تهایی پاسخ آنها را بدهد،



دوربین کنگره حزب اتحاد ملت ایران در آستانه انتخابات ریاست‌جمهوری برگزار شد؛ عکس: اصسان فلجی، شرق

سیاست

زاویه

راز چرخش‌های تازه آنکارا



سیدعلی میرباقری استاد دانشگاه

زمان چندانی از روزی که اردوغان جلوی دوربین رسانه‌ها از ایرانی‌ها به دلیل همراهی در شب مرگ‌بار کودتا تقدیر کرد، نمی‌گذرد. رهبر حزب حاکم ترکیه آن شب نه‌تنها تکلیف دوستان و دشمنان واقعی ترکیه را مشخص کرد بلکه از آغاز بازنگری در سیاست منطقه‌ای کشور و دولتش سخن به میان آورد. گویی سبلی کودتا، سران حزب عدالت و توسعه را به خود آورده بود. وزیر خارجه اردوغان با لحنی رساتر پیام سیاس به تهران فرستاد که ظریف در شب سیاه کودتا لحظه‌ای همراهی و حمایت خود را از دولت او دریغ نکرده است. سخن سران آنکارا در فردای کودتا که «ما دوستان و دشمنان خود را شناختیم» همسایگان این کشور از جمله ایران را به شروع دوران جدید در سیاست خارجی این کشور امیدوار کرد. به‌ویژه آنکه اردوغان رسماً از برخی دولت‌های عربی و غربی که جناح فتح‌الله گولن را زیر چتر حمایتشان گرفته‌اند، به شدت گلایه کرد. به این صورت همه چیز در این چند ماه به خوبی و خوشی گذشت. اردوغان حتی اولین گام تغییر مهم‌ترین اختلاف خود با همسایگانش یعنی جنگ سوریه را روی میز مذاکره قرار داد که حاصل آن تشکیل مثلث همکاری میان ایران، ترکیه و روسیه برای برقراری آتش‌بس و ایجاد مصالحه میان طرف‌های درگیر جنگ سوریه بود. اما درست در ایامی که قرار بود الگوی جدید روابط سران آنکارا با تهران و مسکو به ثمر بنشیند، اردوغان چرخش تازه خود را به سمت جبهه حریف ایران آغاز کرد. این چرخش بدون شک شوک تازه‌ای به مناسبات ایران و ترکیه است و نه‌تنها در ایران بلکه در محافل اعتدالگرایان و اصلاح‌طلبان در انتخابات پیش‌رو، کارنامه مثبت عملکرد دولت در حوزه‌های سیاست خارجی و داخلی، طرح تحول سلامت، تشست در اردوگاه اصولگرایی و مسیر دشوار اصولگرایان برای دستیابی به اجماع، عناصری هستند که گمانه پیروزی روحانی در انتخابات را تقویت می‌کنند. از دید این تحلیلگران، چنین برآوردی نزد جریان‌های سیاسی اعم از اصولگرا، اصلاح‌طلب و اعتدال‌گرا، آنها را از تمایل و خواست برای اقدام و تحرک در انتخابات باز می‌دارد. این بخشی از ماجراست که به آن اشاره شد اما بخش دیگر در فضای انتخاباتی به نبود نشاط اجتماعی بر می‌گردد، چنان که عبدالله ناصری، از فعالان سیاسی اصلاح‌طلب در همین زمینه اظهار می‌کند: «ایجاد فضای سیاسی در فصل انتخابات، نیازمند پیش‌زمینه‌هایی از جمله نشاط اجتماعی است. نشاطی که درون زندگی افراد و زیست اجتماعی آنان وجود داشته باشد. اگرچه در ایام انتخابات باید نوعی نشاط اجتماعی حتی به شکل موقت در جامعه ایرانی دیده شود». از طرفی مشکلات اقتصادی و وضعیت معیشت مردم و همچنین حوادثی نظیر پلاسکو، برخورد دو قطار و پرونده‌های فساد مالی، همه و همه سبب می‌شوند افکار عمومی از بحث انتخابات منحرف شوند و بیشتر سر در لاک خود فرو ببرند. با توجه به فاصله کوتاهی که تا انتخابات وجود دارد، راه‌حلهایی برای راهایی از این فضا قابل ترسیم است؛ چنان که عارف رئیس فراکسیون امید در کنگره سالانه حزب ترقی ایران می‌گوید: «باید به سمت احزاب تأثیرگذار و فراگیر برویم که زمانی شود مشخص خواهد شد که این بار رئیس‌جمهور ترکیه به یک معامله با

۱. اردوغان با لحن و ادبیات تازه‌ای امروز دربرابر ایران سخن می‌گوید. کسی که فردای کودتا ایران را پشتیبان مطمئن نامید، اکنون لقب قدرت مداخله‌گر به تهران می‌دهد. این تغییر به صورت مشخص بعد از سفر اردوغان به پایتخت‌های عربی نمایان شد. در سفر به ریاض و دوحه، اردوغان در ائتلافی وارد شد که هدف از آنها مهار جبهه مقاومت در سوریه بود. بدون شک اگر روزی اسناد و جزئیات قرارمردارهای اردوغان با شاه سعودی و شیوخ امارات و قطر منتشر شود مشخص خواهد شد که این بار رئیس‌جمهور ترکیه به یک معامله با قمار مالی- سیاسی دست زده است. ۲. چرخش رفتار رئیس‌جمهور ترکیه با یک ائتلاف دیگر به‌نام قدرت‌گرفتن جناح ضدایرانی در آمریکا هم‌زمان شد. حتی اگر اردوغان دست اتحاد به ترامپ ندهد اما با دوستان و شرکای منطقه‌ای ترامپ که از قدرت‌گرفتن لابی ضدایرانی پایکوسی می‌کنند، یعنی اسرائیل و عربستان، هدم شده است. از این منظر اگر نگاه کنیم، چرخش رفتار رئیس‌جمهوری ترکیه در واقع براساس تصورات اشتباهی است که دوستان او در شیخ‌نشین‌های منطقه دارند و آن اینکه روی‌کارآمدن جناح تندروها در آمریکا پس از این، موقعیت ایران را تغییر می‌دهد و موازنه قدرت به نفع حریفان ایران یعنی عربستان و اسرائیل سنگینی خواهد کرد. نشانه این تصورات اشتباه را می‌توان در اظهارات اخیر اردوغان سرآخ گرفت آنکه او به سبای دیپلمات‌های سعودی و ژنرال‌های اسرائیل از پدیده نفوذ منطقه‌ای ایران یا مداخله ایران در بحران‌های منطقه سخن می‌راند و در تئور ایران‌هراسی می‌دمد.

۳. اردوغان با لحن و ادبیات

تازه‌ای امروز دربرابر ایران سخن می‌گوید. کسی که فردای کودتا ایران را پشتیبان مطمئن نامید، اکنون لقب قدرت مداخله‌گر به تهران می‌دهد.

۱. اردوغان با لحن و ادبیات تازه‌ای امروز دربرابر ایران سخن می‌گوید. کسی که فردای کودتا ایران را پشتیبان مطمئن نامید، اکنون لقب قدرت مداخله‌گر به تهران می‌دهد. این تغییر به صورت مشخص بعد از سفر اردوغان به پایتخت‌های عربی نمایان شد. در سفر به ریاض و دوحه، اردوغان در ائتلافی وارد شد که هدف از آنها مهار جبهه مقاومت در سوریه بود. بدون شک اگر روزی اسناد و جزئیات قرارمردارهای اردوغان با شاه سعودی و شیوخ امارات و قطر منتشر شود مشخص خواهد شد که این بار رئیس‌جمهور ترکیه به یک معامله با قمار مالی- سیاسی دست زده است. ۲. چرخش رفتار رئیس‌جمهور ترکیه با یک ائتلاف دیگر به‌نام قدرت‌گرفتن جناح ضدایرانی در آمریکا هم‌زمان شد. حتی اگر اردوغان دست اتحاد به ترامپ ندهد اما با دوستان و شرکای منطقه‌ای ترامپ که از قدرت‌گرفتن لابی ضدایرانی پایکوسی می‌کنند، یعنی اسرائیل و عربستان، هدم شده است. از این منظر اگر نگاه کنیم، چرخش رفتار رئیس‌جمهوری ترکیه در واقع براساس تصورات اشتباهی است که دوستان او در شیخ‌نشین‌های منطقه دارند و آن اینکه روی‌کارآمدن جناح تندروها در آمریکا پس از این، موقعیت ایران را تغییر می‌دهد و موازنه قدرت به نفع حریفان ایران یعنی عربستان و اسرائیل سنگینی خواهد کرد. نشانه این تصورات اشتباه را می‌توان در اظهارات اخیر اردوغان سرآخ گرفت آنکه او به سبای دیپلمات‌های سعودی و ژنرال‌های اسرائیل از پدیده نفوذ منطقه‌ای ایران یا مداخله ایران در بحران‌های منطقه سخن می‌راند و در تئور ایران‌هراسی می‌دمد.

۳. اردوغان با لحن و ادبیات

تازه‌ای امروز دربرابر ایران سخن می‌گوید. کسی که فردای کودتا ایران را پشتیبان مطمئن نامید، اکنون لقب قدرت مداخله‌گر به تهران می‌دهد. این تغییر به صورت مشخص بعد از سفر اردوغان به پایتخت‌های عربی نمایان شد. در سفر به ریاض و دوحه، اردوغان در ائتلافی وارد شد که هدف از آنها مهار جبهه مقاومت در سوریه بود. بدون شک اگر روزی اسناد و جزئیات قرارمردارهای اردوغان با شاه سعودی و شیوخ امارات و قطر منتشر شود مشخص خواهد شد که این بار رئیس‌جمهور ترکیه به یک معامله با قمار مالی- سیاسی دست زده است. ۲. چرخش رفتار رئیس‌جمهور ترکیه با یک ائتلاف دیگر به‌نام قدرت‌گرفتن جناح ضدایرانی در آمریکا هم‌زمان شد. حتی اگر اردوغان دست اتحاد به ترامپ ندهد اما با دوستان و شرکای منطقه‌ای ترامپ که از قدرت‌گرفتن لابی ضدایرانی پایکوسی می‌کنند، یعنی اسرائیل و عربستان، هدم شده است. از این منظر اگر نگاه کنیم، چرخش رفتار رئیس‌جمهوری ترکیه در واقع براساس تصورات اشتباهی است که دوستان او در شیخ‌نشین‌های منطقه دارند و آن اینکه روی‌کارآمدن جناح تندروها در آمریکا پس از این، موقعیت ایران را تغییر می‌دهد و موازنه قدرت به نفع حریفان ایران یعنی عربستان و اسرائیل سنگینی خواهد کرد. نشانه این تصورات اشتباه را می‌توان در اظهارات اخیر اردوغان سرآخ گرفت آنکه او به سبای دیپلمات‌های سعودی و ژنرال‌های اسرائیل از پدیده نفوذ منطقه‌ای ایران یا مداخله ایران در بحران‌های منطقه سخن می‌راند و در تئور ایران‌هراسی می‌دمد.

۴. اردوغان با لحن و ادبیات

قفسه

در اندیشه ایران



جواد اطاعت استاد دانشگاه

کتاب «در اندیشه ایران؛ گفتگوهایی در باب سیاست و توسعه در ایران» به‌تازگی از سوی نشر علم روانه بازار کتاب شده است. این کتاب شامل ۱۳ گفت‌وگوی تخصصی در حوزه مسائل سیاسی و توسعه در ایران است که در قالب سه بخش و ۱۳ فصل تدوین شده است.

عناوین بخش‌های این کتاب عبارت‌اند از: بخش اول؛ اندیشه سیاسی و نظام حقوقی بخش دوم؛ فرهنگ و جامعه‌شناسی سیاسی بخش سوم؛ اقتصاد سیاسی و نظام بین‌الملل برای اطلاع بیشتر، بیشگفتار این اثر تقدیم علاقه‌مندان می‌شود.

بیشگفتار

علوم سیاسی همانند علوم طبیعی، علوم مهندسی و ریاضی از قانون‌مندی خاصی تبعیت می‌کند و صاحب‌نظران و متخصصان این رشته علمی تا حدودی قادر به درک روابط علت و معلولی و کشف پیچیدگی‌های آن می‌باشند؛ اما علوم سیاسی به جای اینکه متاع خاص عالمان علم سیاست باشد، متاع اداره‌کنندگان کشورها، نخبگان سیاسی و اجرایی که عموماً تخصصی در این حوزه‌ها ندارند هم می‌باشد؛ مضافاً اینکه به موازات توسعه دموکراسی به متاع عام ملت‌ها نیز تبدیل شده است. در نظام‌های مردم‌سالار قانون‌گذاران و مقامات اجرایی مستقیم یا با واسطه از سوی مردم انتخاب و گزینش می‌شوند و از آنجا که تصمیمات در عرصه سیاست و حکومت بر زندگی ملت‌ها تأثیرگذار است، مردمان نظارت بر عملکرد حاکمان را به مدد توسعه تکنولوژی‌های ارتباطی عهده‌دار می‌شوند و این موضوع باعث شده است افکار عمومی نیز در نظر نخبگان سیاسی و اجرایی موضوعیت پیدا کند. بنابراین این عوامل باعث می‌شود، سیاست از دایره متخصصان و صاحب‌نظران فراتر رفته و جنبه عمومی پیدا کند؛ این در حالی است که امر سیاسی به دلایل ذیل بسیار پیچیده و دشوار است به‌گونه‌ای که حتی صاحب‌نظران و عالمان علم سیاست که اطلاعات لازم در اختیار دارند نیز قادر به درک همه این پیچیدگی‌ها نمی‌باشند.



۱- مرزهای دانش سیاسی در مقایسه با سایر علوم، بسیار گسترده است و پیوندی که با جامعه‌شناسی، اقتصاد، حقوق، روان‌شناسی، تاریخ، جغرافیا، فرهنگ، فلسفه و... برقرار می‌کند مولد رشته‌ها و گرایش‌های جدیدی چون جامعه‌شناسی سیاسی، اقتصاد سیاسی، حقوق عمومی، روان‌شناسی سیاسی، تاریخ تحولات سیاسی، فرهنگ عمومی، فلسفه سیاسی، جغرافیای سیاسی و ژئوپلیسی، و... خواهد شد. این گستردگی به‌گونه‌ای است که عملاً امکان تسلط بر همه حوزه‌ها را غیرممکن می‌کند.

۲- سیاست تنها یک رشته علمی محض نمی‌باشد؛ بلکه ترکیبی از علم، دانش، فن و هنر کدورداري هم هست. بر همین اساس چه بسا یک سیاست‌مدار با تجربه از عالمان علم سیاست در شرایط بحرانی بهتر بتواند تصمیماتی متناسب با شرایط اتخاذ کند و از منافع و مصالح ملی حفاظت و حراست کند.

۳- در علم سیاست اگرچه باید از دستاوردهای علمی سایر ملل استفاده کرد و این علم محصول نقل و انباشت تجربه بشری است و به حکم قاعده تالازم انسان مسلمان هم می‌تواند از دانشی که محصول عقل انسان به ما هو انسان است استفاده کند؛ و از طرفی انسان‌ها به نسبت شباهت‌هایی که با یکدیگر دارند مسائل آنها نیز عموماً با یکدیگر شبیه بوده و تفاوت‌ها، بسیار اندک است؛ اما در این علم همانند علوم طبیعی و ریاضی امکان استفاده مستقیم از تجارب بشری وجود ندارد. برای مثال ایرانیان می‌توانند از پزشکان غربی و شرقی برای مداوای بیماران خود سود جویند یا مهندسان خارجی را برای انجام پروژه‌های خود استخدام کنند؛ اما نمی‌توانند عالمان علم سیاست یا سیاست‌مداران خود از تجربه آگاهان علمی امور کشور خویش به کار گیرند؛ چراکه در عرصه سیاست، ارزش‌ها، تاریخ، فرهنگ و... نیز باید مدنظر قرار گیرد که شناخت آن برای یک غیرایرانی دشوار است.

۴- در تصمیمات سیاسی متغیرهای عدیده‌ای دخالت دارند که شناخت و احصاء آنها اگر غیرممکن نباشد، لاقال بسیار سخت می‌باشد.

۵- تبعات تصمیمات سیاسی نیز بسیار گسترده است و قابل مقایسه با تصمیمات پزشکان در مورد بیماران یا مهندسان درباره پروژه‌های مهندسی نیست. تصمیمات حاکم نابخردی چون «صدام‌حسین» نه‌تنها کشور عراق با آن همه منابع سرزمینی را به کشوری عقب‌مانده تبدیل کرده که همسایگانی چون ایران و کویت به با تهاجم نظامی، دچار مشکلات عدیده می‌کند و بر عکس «ماهایتر محمد» ظرف کمتر از دوده‌ه مآلزی را به کشوری توسعه‌یافته و با ثبات مبدل می‌کند.

۶- بازخورد تصمیمات سیاسی عموماً دیرنگام است. اثرات مثبت یا منفی یا نتایج تصمیمات سیاسی بعضاً در طولانی‌مدت خود را نمایان می‌کند. ۷- ضعف باور علمی سیاست‌مداران در حوزه سیاست و حکومت نیز از معضلاتی است که در کشورهای توسعه‌نیافته هزینه‌های زیادی را بر ملت‌ها تحمیل کرده است که خسارت‌های آن بعضاً از جنگ‌های طولانی‌مدت هم بیشتر است. باور علمی نسبت به اداره کشور، مقوله‌ای فرهنگی است و آن اینکه بپذیریم هر پدیده‌ای علت یا علت‌هایی دارد که از طریق داده‌های علمی می‌توانیم نسبت به شناخت آنها نائل آئیم. برای مثال کشاورزان باید بیاమوزند که استفاده از داده‌های علمی در افزایش کمی و کیفی محصولات آنها مؤثر است. بیماران نیز بپذیرند که درمان بیماری‌های آنها با رجوع به پزشکان متخصص امکان‌پذیرتر است.

ادامه در صفحه ۱۱